

Procedura postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne

Procedura postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne
w PRZEDSZKOLU MIEJSKIM NR 31 W OLSZTYNIE

Podstawa Prawna

- 1) Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz. U. z 2021 r. poz. 1082)
- 2) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2020 r., poz. 1604)
- 3) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r. poz. 1591).

Postępowanie z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne

DEFINICJA AGRESJI

Agresja to każde zamierzone działanie w formie otwartej lub symbolicznej, mające na celu wyrządzenie komuś lub czemuś szkody, straty lub bólu. (Ranschburg 1985, s. 77)

FORMY DZIECIĘCEJ AGRESJI

☒ **Agresja fizyczna** – polega na ataku fizycznym bądź obronie. Jej przyczyną często bywa konflikt o zabawkę lub pomysł na zabawę. Przejawia się zarówno biciem, kopaniem, szczypaniem, gryzieniem, jak i wrywaniem sobie zabawki, popychaniem, rzucaniem i niszczeniem przedmiotów.

☒ **Agresja werbalna** – polega na konfrontacji słownej związanej z wyzwiskami, a także z obwinianiem, skarżeniem, lamentowaniem. Są to także: kłótnie, obraźliwe słowa, prowokowanie.

☒ **Agresja pośrednia (cicha)** – występuje wtedy, gdy dziecko wyłącza się z komunikacji, świadomie ignoruje i wyraża przesadnie brak zainteresowania innymi dziećmi. Sygnalizuje antypatię i broni się przed kontaktem społecznym, przygotowuje w tajemnicy przykry dowcip.

☒ **Agresja relacji** – może prowadzić do wykluczenia z grupy pewnych osób, przedstawienia siebie w lepszym świetle oraz narzucania komuś swojej woli.

☒ **Zachowania agresywne dziecka to także:**

- opór wobec rodzica/nauczyciela;
- niszczenie przedmiotów własnych i cudzych;
- przesadne żądanie zainteresowania oraz uwagi ze strony innych;
- przeszkadzanie innym dzieciom;
- wybuchowość;
- żądanie natychmiastowego zaspokojenia potrzeb;
- krzyki i groźby wobec innych dzieci.

Działania podejmowane w sytuacjach wystąpienia zachowań agresywnych muszą mieć charakter kompleksowy. Skuteczność podejmowanych interwencji zależy od tego, czy nauczyciele i rodzice konsekwentnie realizują jednolity system oddziaływań wychowawczych wobec dziecka i sposób reagowania na agresję.

W postępowaniu z dzieckiem agresywnym należy uwzględnić następujące założenia:

1. reagowanie na każdą sytuację, w której występuje agresja – brak reakcji dziecko odbierze jako przyzwolenie na tego typu zachowania,

2. doraźne sytuacje wymagają szybkiej i zdecydowanej interwencji,
3. ważne jest wykazywanie troski o dziecko,
4. nie należy potępiać dziecka, ale wskazywać na zachowania aprobowane społecznie, wyrażać brak zgody na stosowanie agresji i przemocy,
5. każdą sytuację należy wnikliwie rozpatrywać,
6. konieczne jest współdziałanie z innymi nauczycielami i udzielanie sobie nawzajem wsparcia.

Osoby podejmujące działania interwencyjne (wychowawca, nauczyciele, pracownicy niepedagogiczni) wobec dziecka przejawiającego zachowania agresywne powinny:

1. reagować stanowczo, mówić prosto i jasno, podać komunikat, co dziecko ma robić w formie instrukcji: np. „przestań kopać”, „usiądź”, „odejść”,
2. traktować je jak osobę, która może sama wziąć odpowiedzialność za swoje czyny,
3. jeśli to konieczne to użyć siły, ale tylko tyle, ile potrzeba np. do rozdzielenia bijącego lub przytrzymania, kiedy dziecko ma napad furii,
4. w wyjątkowej sytuacji należy wezwać Policję (specjalistę ds. nieletnich, czy nawet pogotowie ratunkowe),
5. szanować dziecko (mówić o zachowaniu, nie o osobie),
6. unikać agresji słownej i fizycznej (nie obrażać, nie zawstydzać, nie oceniać dziecka, lecz jego zachowanie), długich monologów i moralizowania, wchodzenia w rolę, by pokazać, co czuje osoba poszkodowana.

Jeśli oddziaływanie pedagogiczne (rozmowy wychowawcy z agresywnym dzieckiem, rozmowy wychowawcy z jego rodzicami), objęcie dziecka pomocą psychologiczno – pedagogiczną w postaci zajęć specjalistycznych lub innymi formami pomocy (realizacja indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego tylko w przypadku posiadania przez dziecko orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w związku z zagrożeniem niedostosowaniem społecznym lub niedostosowaniem społecznym) nie przynoszą pożądanych zmian w zachowaniu dziecka należy - w porozumieniu z rodzicami – objąć dziecko specjalistyczną opieką poradni psychologiczno – pedagogicznej, ewentualnie lekarzy specjalistów (neurologa, psychiatry). Rodzic jest zobowiązany jest do wypełniania zaleceń wynikających z diagnozy poradni psychologiczno-pedagogicznej, konsultacji specjalistycznych, współpracy z przedszkolem oraz regularnego przyjmowania przez dziecko leków (np. uspokajających/wyciszających), jeżeli takie zostały zalecone.

Procedura postępowania z dzieckiem przejawiającym agresję

1. Cel ogólny procedury:

Osiągnięcie celów określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego, w szczególności w zakresie budowania u dzieci systemu wartości, w zakresie kształtowania u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach oraz w zakresie rozwijania umiejętności społecznych, które są niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi.

2. Cele szczegółowe procedury:

1. Eliminowanie agresji jako zagrożenia dla bezpieczeństwa dzieci.

2. Usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych wobec dzieci wykazujących objawy zagrożenia niedostosowaniem społecznym, w sytuacjach trudnych.
 3. Uświadomienie rodzicom dziecka ich roli w procesie wychowawczym i wypracowanie metod współpracy pomiędzy przedszkolem a rodzicami w pokonywaniu trudności wychowawczych.
 4. Zapobieganie zachowaniom niepożądanym dzieci, w szczególności o charakterze powtarzalnym, ustalenie zasad reagowania na zachowania niepożądane
 5. Eliminowanie u dzieci negatywnego obrazu samego siebie, stwarzanie poczucia pewności siebie, zapewnianie równowagi emocjonalnej
 6. Wskazanie działań zapobiegawczych (profilaktycznych) oraz naprawczych (korekcyjnych) w stosunku do zachowań dzieci sprawiających trudności wychowawcze.
3. Zakres procedury.

Niniejszy dokument reguluje zasady postępowania nauczycieli, wychowawców i pracowników niepedagogicznych wobec dziecka przejawiającego agresywne zachowania w przedszkolu.

4. Osoby podlegające procedurze.

Do przestrzegania niniejszej procedury zobowiązani są rodzice dziecka oraz nauczyciele i pracownicy przedszkola.

5. Opis procedury

- I. Zasady postępowania doraźnego wobec dzieci przejawiających agresję.
 1. Każdy nauczyciel, wychowawca oraz inny pracownik przedszkola zobowiązany jest do przeciwstawiania się przejawom agresji ze strony dzieci.
 2. Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka, należy dążyć do zapewnienia bezpieczeństwa wszystkim dzieciom oraz sobie. Nauczyciel w takiej sytuacji prosi o pomoc innego pracownika przedszkola i ustala, kto będzie sprawował opiekę nad grupą, osobą poszkodowaną oraz dzieckiem wykazującym agresywne zachowanie.
 3. Podjęcie przez nauczyciela próby wyciszenia zachowania agresywnego następuje poprzez rozmowę z dzieckiem, odwrócenia jego uwagi, zaproszenie do kąpki wyciszeń, zaproponowanie innej aktywności, izolację np. w holu, pokoju dyrektora. Reakcja wobec przejawów agresji powinna być adekwatna do skali zagrożenia spowodowanego agresją, jak również do okoliczności zdarzenia, wieku i stopnia rozwoju sprawcy.
 4. Podejmując interwencję wobec agresywnego dziecka, należy powstrzymać się od przejawiania w stosunku do niego agresji fizycznej i słownej (nie należy: obrażać dziecka, zawstydząć go ani oceniać; ocenie podlega zachowanie, a nie osoba). Reakcja powinna być stanowcza, a przekaz słowny prosty, konkretny i jasny.
 5. Użycie siły fizycznej jako środka przymusu jest ostatecznością w przypadku konieczności powstrzymania dziecka przed zadaniem ciosu innej osobie, w celu rozdzielenia bijących się dzieci czy pozbawienia dziecka niebezpiecznego przedmiotu, jeśli odmawia ono jego dobrowolnego oddania.
 6. W sytuacji braku możliwości odizolowania dziecka agresywnego, dopuszcza się wyprowadzenie pozostałych dzieci z sali zajęć, pod opieką osoby z kadry pedagogicznej/pomocy nauczyciela/pracownika obsługi. Dzieci, przeciwko którym skierowana była agresja, powinni zostać otoczone opieką, a w razie doznania przez nich krzywdy powinna im zostać udzielona pomoc.

7. Osoba podejmująca interwencję, niebędąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza dziecko o przejawiające zachowanie agresywne, informuje o zdarzeniu wychowawcę.
 8. Po zdarzeniu wychowawca przeprowadza rozmowę z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne mającą na celu opisanie zdarzenia, odwołanie do kodeksu grupowego w celu ustalenia poprawnego zachowania, uzyskanie od dziecka informacji o zrozumieniu przebiegu rozmowy i oczekiwań nauczyciela.
 9. Fakt agresywnego zachowania dziecka powinien być odnotowany w np. zeszycie trudnych zachowań i zgłoszony bezpośrednio rodzicowi odbierającemu w danym dniu dziecko z przedszkola. Osoba podejmująca interwencję, niebędąca wychowawcą grupy, do której uczęszcza wychowanek, informuje o zdarzeniu wychowawcę, sporządza notatkę ze zdarzenia.
 10. Jeżeli wybuch agresji fizycznej powtarza się dwa razy w ciągu dnia, należy poinformować rodziców o zachowaniu dziecka i prosimy o niezwłoczne zabranie dziecka z przedszkola (utrzymujące się nasilone pobudzenie emocjonalne/fizyczne ok. 20 min).
 11. W przypadku wystąpienia agresywnych zachowań zagrażających bezpieczeństwu i zdrowiu dziecka/innych dzieci/pracowników przedszkola, rodzic/opiekun prawny podpisuje zgodę na przytrzymywanie dziecka (załącznik nr 1). Brak takiej zgody jest podstawą do wzywania Pogotowia Ratunkowego w przypadku pojawienia się zachowań agresywnych u dziecka.
- II. Zasady postępowania systemowego wobec dziecka przejawiającego agresję.
1. Nauczyciel w ramach działań profilaktycznych omawia z rodzicami dzieci wzajemne relacje między przedszkolem a środowiskiem rodzinnym dziecka, obowiązki w zakresie współdziałania w procesie wychowawczym oraz zakres odpowiedzialności. Podejmuje działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązywania problemów dziecka.
 2. W przypadku powtarzających się przejawów agresji i innych zachowań powodujących trudności wychowawcze nauczyciel przeprowadza z rodzicami dziecka rozmowę, w której omawia problem. Informuje ich o dotychczas podjętych działaniach ukierunkowanych na korekcję niepożądanych zachowań dziecka oraz o zaplanowanych działaniach wychowawczych. Zobowiązuje rodziców do współpracy w realizacji przedstawionych czynności i wskazuje zadania możliwe do podjęcia w środowisku rodzinnym dziecka. Działania te nauczyciel dokumentuje notatką służbową.
 3. Nauczyciele zobowiązani są do wspomagania rodziców w pracy wychowawczej z dzieckiem, m.in. poprzez doradztwo w zakresie dobrych praktyk wychowawczych, wskazanie odpowiedniej literatury, proponowanie odpowiednich zabaw i ćwiczeń do realizacji w środowisku rodzinnym, przekazanie informacji o instytucjach wspomagających rodzinę.
 4. Wychowawca dziecka sprawiającego trudności wychowawcze podejmuje działania w celu organizacji dla niego oraz ewentualnie także dla jego rodziców form pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.
 5. W przypadku niepodpisania Procedury postępowania z dzieckiem przejawiającym agresję w PRZEDSZKOLU MIEJSKIM NR 31 W OLSZTYNIE przez rodzica, wychowawca może każdorazowo w sytuacji wystąpienia zachowań agresywnych i zagrożenia bezpieczeństwu dziecka oraz innym osobom w otoczeniu zadzwonić do rodzica w celu odebrania dziecka z przedszkola.
 6. W razie niemożliwości przezwyciężenia trudności wychowawczych, wynikającej z braku współpracy ze strony rodziców dziecka lub z innych zaniedbań obowiązków rodzicielskich, dyrektor na umotywowany wniosek wychowawcy kieruje wniosek do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację rodzinną oraz do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

7. W przypadku nieskuteczności podejmowanych przez przedszkole działań i niemożności przewyciężenia w dłuższym okresie trudności wychowawczych, w szczególności jeśli zachowanie dziecka trudnego powoduje stałe zagrożenie dla innych dzieci, brak jest współpracy z rodzicami dyrektor ma możliwość wypisać dziecko z przedszkola.
8. Procedura zawiera sposoby i przykłady zapobiegania dziecięcej agresji (załącznik nr 2).
9. Procedura wchodzi w życie z dniem 09.11.2023 r.

Olsztyn, dnia

Wyrażam zgodę na zastosowanie wobec mojego dziecka

.....
(imię i nazwisko dziecka)

„Procedury postępowania z dzieckiem przejawiającym zachowania agresywne w Przedszkolu Miejskim Nr 31 w Olsztynie” w przypadku wystąpienia u dziecka zachowań agresywnych zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu jego samego, innych dzieci lub nauczycieli/pracowników przedszkola.

1. Polecenie ustne, powtórzone w razie potrzeby.
2. Próba podjęcia wykonania prośby razem z dzieckiem (bycie blisko, wzięcie dziecka za rękę).
3. Odsunięcie/wyciszenie dziecka w sytuacji problemowej - prośba, by dziecko chwilę odpoczęło na krzeselku, bądź wyprowadzenie z sali i pozostanie poza grupą pod opieką dorosłego do czasu, gdy dziecko się uspokoi.
4. Przytrzymanie dziecka np. za rękę.
5. Holding - trzymanie dziecka w uścisku, całkowite zabezpieczenie osób znajdujących się wokół przed kopnięciem czy biciem przez dziecko (w sytuacji silnego wzburzenia/agresji, gdy dziecko zagraża własnemu bezpieczeństwu, bądź bezpieczeństwu innych).

(podpis rodziców/prawnych opiekunów)

INFORMACJA DLA NAUCZYCIELA

Sposoby zapobiegania dziecięcej agresji:

- rozpoznanie indywidualnych potrzeb dziecka oraz stworzenie warunków umożliwiających mu zaspokojenie ich w odpowiednim stopniu;
- stworzenie atmosfery zaufania, akceptacji i bezpieczeństwa;
- dawanie dobrych wzorców do naśladowania;
- ustalenie jasnych zasad i reguł, konsekwentne ich przestrzeganie;
- wzmacnianie zachowań pozytywnych (np. pochwała słowa);
- budowanie wewnętrznego systemu wartości;
- współpraca rodziców/prawnych opiekunów z nauczycielem dziecka;
- stworzenie sytuacji umożliwiającej pozbycie się negatywnych emocji, rozładowanie złości poprzez stosowanie takich metod, jak: rysunek terapeutyczny, bajkoterapia, pantomima, ćwiczenia ruchowe, zabawy relaksacyjne z muzyką, ćwiczenia oddechowe.

Przykłady sposobów pozbywania się i odreagowania dziecięcej złości:

- skrzynia/pudełko złości – w środku znajdują się stare gazety, które dziecko może gnieść, gdy wpadnie w złość;
- malowanie jaskrawymi kolorami na dużym arkuszu papieru;
- ludzik złości – np. pacynka lub skarpeta z namalowaną twarzą, do której można włożyć rękę i opowiedzieć o swoim zdenerwowaniu;
- zorganizowanie w domu/przedszkolu kącika złości – miejsce, w którym dziecko może usiąść i wyciszyć się, kiedy odczuwa zdenerwowanie;
- splukiwanie złości wraz z wodą w toalecie;
- woreczek złości, w którym dziecko może zamknąć negatywne emocje;
- terapia ruchem – wytupywanie złości np. na gazecie, planszy.
- ćwiczenia oddechowe – wydłużanie fazy wydechowej uspokojenie układu nerwowego, np. rozdmuchiwanie złości
- zabawy z kartami emocji – wybranie kart z emocjami towarzyszącymi dziecku, rozmowa, stworzenie opowiadania